

Sınıf Yönetimi

Editörler:

Prof. Dr. Galip YÜKSEL

Yrd. Doç. Dr. Sevil BÜYÜKALAN FİLİZ

Editörler: Prof. Dr. Galip YÜKSEL - Yrd. Doç. Dr. Sevil BÜYÜKALAN FİLİZ

SINIF YÖNETİMİ

ISBN 978-605-241-090-5

DOI 10.14527/9786052410905

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2017, PEGEM AKADEMI

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. Ltd. Şti. ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınev**idir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye’de kurulan **Turcademy.com** ve **Pegemindeks.net** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000’in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Ekim 2017, Ankara

Yayın-Proje: Özlem Sağlam
Dizgi-Grafik Tasarım: Ayşe Nur Yıldırım
Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grup Basım A.Ş.
İvedik Organize Sanayi 28. Cadde 2284 Sokak No:105
Yenimahalle/ANKARA
(0312 394 55 91)

Yayıncı Sertifika No: 14749
Matbaa Sertifika No: 26687

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Yayınevi Belgeç: 0312 435 44 60
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Dağıtım Belgeç: 0312 431 37 38
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net

ÖN SÖZ

Değerli Öğretmenler, Öğretmen Adayları ve Eğitime Gönül Verenler;

Bu kitabın amacı, sınıf yönetimi konusunda kullanabileceğiniz ön bilgiyi sağlamaktır. Bilindiği gibi artan değişim hızı ve bu hıza ayak uydurabilecek nitelikli insan gücü yetiştirmek zorunda olan eğitim sistemimizin başarısı nitelikli öğretmenlere bağlıdır. Diğer bir deyimle eğitim sisteminin yumuşak karnı öğretmendir. Nitelikli insan gücünün yetiştirildiği yer sistemin en işlevsel parçası olan sınıftır. Bu nedenle etkili bir sınıf yönetiminin var olması gerekliliği kaçınılmaz olarak karşımıza çıkmaktadır. Sınıfın karmaşıklığını ve çeşitliliğini eşgüdümleyen, öğrenme çevresini daha etkili bir şekilde oluşturan bir yöntem olarak sınıf yönetimi, sınıftaki uygulamaların tümüyle ilişkilidir. Bu uygulamaların hazırlayıcısı ve yönlendiricisi olarak öğretmen davranışları öğrenme hedeflerine ulaşmada önemli bir etkidir.

Sınıf yönetimi dersi; öğretmenin öğretimi sırasında öğrencisini daha iyi tanımasına, onu daha iyi motive etmesine, onunla daha iyi iletişim kurmasına, zamanı daha iyi kullanmasına, sınıfta çıkabilecek disiplin olaylarına daha iyi çözümler üretebilmesine, etkili kurallar geliştirebilmesine, sınıf ortamını daha iyi düzenlemesine, sınıf içi etkinliklerini planlamasına yardımcı olacak bilgiler vermektedir. Tüm bu önemli konular öğretmenlerin alan bilgisini daha iyi öğretebilmesine yardımcı olacak niteliktedir.

Sınıf yönetimi dersi için hazırlanan bu kitaptaki konuların, dersin başarısı için değişik öğretim yöntem ve tekniklerle işlenmesine özen gösterilmelidir. Bu amaçla ünite aralarında ve sonlarında gerçek yaşamda sınıf hikâyelerine ve beyin fırtınalarına yer verilmiştir. Bu ders kitabından yararlanan öğretim elemanlarının her üniteye bu etkinliklere yer vermesi öğrencilere sınıf yönetimi tecrübeleri kazandırmasında yararlı olacaktır.

Bu kitapta yer alan bilgiler ilkökul, ortaokul, çeşitli lise ve dengi okullar ve yükseköğretim kurumlarında kullanılabileceği gibi özel eğitim kurumlarında ve hizmet içi eğitim programlarında da kullanılabilir.

Sınıf yönetimi dersi için hazırlanan bu kitap Yükseköğretim Kurulu'nun belirlediği kur tanımı esas alınarak hazırlanmıştır. Kitapta yer alan her bir bölüm ekip çalışması ruhu ile değişik üniversitelerden konunun uzmanı bilim insanları tarafından yazılmıştır. Bu kişiler, deneyim ve bilginin paylaşılması gerektiğine inanıyor. Her bölüm uygulama deneyimlerinin paylaşılmasını içeriyor. Her bir bölüm kitabın iki editörü tarafından konuların tekrar edilmemesi, birbiriyle çelişmemesi ifade birliği, başlık, alt başlık düzeni gibi hususlarda konular uyumlu hale getirilerek birleştirilmiştir.

Kitabın hazırlanmasında her bir bölümün yazarına teşekkür ederiz. Ayrıca kitapların planlanması, hazırlanması ve yayınlanması sırasında emeği geçenlere özellikle Pegem yayıncılığa teşekkürlerimiz sonsuzdur. Sınıf yönetimi kitabının öğretmenler ve öğretmen adaylarına yararlı olması dileğiyle....

Ankara, Ekim 2017

Editörler:

Prof. Dr. Galip YÜKSEL - Yrd. Doç. Dr. Sevil BÜYÜKALAN FİLİZ

Bölümler ve Yazarları

Editörler: Prof. Dr. Galip YÜKSEL - Yrd. Doç. Sevil BÜYÜKALAN FİLİZ

- 1. Bölüm: Sınıf Yönetimine İlişkin Temel Kavramlar**
Prof. Dr. Soner Mehmet ÖZDEMİR - *Mersin Üniversitesi*
- 2. Bölüm: Sınıf Yönetimi Kavramının Sınıfta Disiplin Sağlamadan Farklı Yanları ve Temel Özellikleri**
Yrd. Doç. Dr. Yücel KAYABAŞI - *Gazi Üniversitesi*
- 3. Bölüm: Sınıf İçi İletişim ve Etkileşim**
Prof. Dr. Nezahat GÜÇLÜ - *Gazi Üniversitesi*
- 4. Bölüm: Sınıfın Fiziksel Çevresinin Düzenlenmesi**
Doç. Dr. Kemal ÖZTEMEL - *Gazi Üniversitesi*
- 5. Bölüm: Sınıf Yönetimi ve Disiplin Modelleri**
Doç. Dr. Neşe IŞIK TERTEMİZ - *Gazi Üniversitesi*
- 6. Bölüm: Sınıfta Kurallar Geliştirme ve Uygulama**
Prof. Dr. Galip YÜKSEL - *Gazi Üniversitesi*
- 7. Bölüm: Öğretim Kademelerine (İlkokul-Ortaokul-Lise) Göre Sınıf Yönetimi**
Yrd. Doç. Dr. Eylem DAYI - *Gazi Üniversitesi*
- 8. Bölüm: Sınıfta Motivasyon**
Doç. Dr. Zeliha TRAŞ - *Necmettin Erbakan Üniversitesi*
- 9. Bölüm: Sınıfta İstenmeyen Davranışların Yönetimi**
Yrd. Doç. Dr. Leyla ERCAN - *Gazi Üniversitesi*
- 10. Bölüm: Sınıfta Zaman Yönetimi**
Yrd. Doç. Dr. Sevil BÜYÜKALAN FİLİZ - *Gazi Üniversitesi*

- 11. Bölüm: Sınıfta Çatışma Yönetimi**
Doç. Dr. Mustafa GÜÇLÜ - *Erciyes Üniversitesi*
- 12. Bölüm: Sınıfta Öğrenme ve Öğretme Yönetimi**
Yrd. Doç. Dr. Halük ÜNSAL - *Gazi Üniversitesi*
- 13. Bölüm: Sınıf Ortamında Eğitim Teknolojisinin Fonksiyonel Kullanımı**
Prof. Dr. Necati CEMALOĞLU - *Gazi Üniversitesi*
- 14. Bölüm: Öğrenmeye Uygun Olumlu Bir Sınıf Ortamı Oluşturmada Öğretmen Davranışları**
Prof. Dr. Yusuf BUDAK - *Gazi Üniversitesi*

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	v

1. BÖLÜM

SINIF YÖNETİMİNE İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR

Giriş.....	3
Temel Kavramlar	3
Sınıf	3
Yönetim.....	6
Okul Yönetimi.....	7
Kurallar ve Rutinler	9
Disiplin	11
Sınıf Yönetimi	12
Etkili Sınıf Yönetimi	13
Sınıf Yönetiminin Boyutları	16
Sınıfın Fiziki Çevresi.....	16
Sınıf Yönetimini Etkileyen, Öğretmenin Hazırlık Zamanı ve Dersin Sunulma Biçimi	16
Disiplin	16
Sınıf İçi İlişkilerin Düzenlenmesi.....	16
Plan-Program Etkinlikleri.....	17
Zaman yönetimi	17
Sınıf Yönetimi Yaklaşımları.....	17
Özet	19
Kaynaklar.....	21

2. BÖLÜM

SINIF YÖNETİMİ KAVRAMININ SINIFTA DİSİPLİN SAĞLAMADAN FARKLI YANLARI VE TEMEL ÖZELLİKLERİ

Giriş.....	25
Sınıf Yönetimini Etkileyen Etmeler	27
Sınıf Yönetiminin Temel Amaçları.....	29
Sınıf Yönetiminin İlkeleri	30
Sınıf Yönetimi Becerisi.....	32
Sınıf Yönetimi Açısından Etkili Öğretmen Davranışları.....	34

Sınıfta Disiplini Sağlama	36
Sınıf Yönetiminde Disiplinin Etkisi	37
Kaynakça.....	42
Özet	44
Öğretmenlere Sınıf Yönetimi - Disiplin Konusunda Küçük Öneriler	44
Gerçek Yaşamda Sınıf Yönetimi	45
Beyin Fırtınası.....	46

3. BÖLÜM

SINIF İÇİ İLETİŞİM VE ETKİLEŞİM

İletişim Kavramının Kapsamı ve Niteliği	49
İletişimin Tanımı	51
İletişim Süreci ve Öğeleri.....	52
İletişim Türleri	55
Sözlü İletişim	55
Konuşma.....	56
Dinleme	57
Yazılı İletişim	59
Yazılı İletişim Araçları	60
Sözsüz İletişim	61
Sözsüz İletişimin İşlevleri.....	61
Sözsüz İletişimin Öğeleri.....	62
Söyleyiş Tarzı, Sesin Tonu, Vurgulama ve Susmalar.....	63
Sınıfta İletişim Sürecinin İşleyişi	66
Sınıf İçi Etkileşim.....	69
Sınıfta Olumlu Etkileşim Ortamının Oluşturulması	70
Öğretmen Davranışlarının Sınıf İletişimindeki Önemi	72
Sınıfta Etkili İletişimi Sağlamanın Yolları	73
İletişim Korkusu	77
Sınıfta İletişimi Engelleyen Faktörler.....	78
Özet	81
İletişim Ölçeği.....	83
Kaynakça.....	84
Gerçek Yaşamda Sınıf Yönetimi	87
Beyin Fırtınası.....	87

4. BÖLÜM

SINIFIN FİZİKSEL ÇEVRESİNİN DÜZENLENMESİ

Giriş.....	91
Sınıf Yönetimi Süreci ve Sınıfın Düzenlenmesi.....	92
Elverişlilik/Uygunluk Kuramı (Affordance Theory).....	93
Gaver'ın Elverişlilik Sınıflaması.....	94
Norman'ın Elverişlilik Sınıflaması.....	95
Sınıfın Genel Düzeni.....	97
Aydınlatma	97
Isı	98
Renk	98
Gürültü	99
Öğrenci Sayısı	99
Araç-Gereç ve Materyallerin Düzenlenmesi	100
Sıraların Yerleşim Düzeni.....	101
Geleneksel Yerleşim Düzeni	102
Küme Yerleşim Düzeni.....	105
U Yerleşim Düzeni	108
Düzenlenmeyle İlgili Öneriler.....	110
Son Söz.....	111
Özet	111
Kaynaklar.....	113
Ekler	115

5. BÖLÜM

SINIF YÖNETİMİ VE DİSİPLİN MODELLERİ

Sınıf Yönetiminin Öğeleri	119
Sınıf Yönetiminin Boyutları	121
Disiplin Modelleri	122
Davranış Değişikliği Modeli (Behavior Analysis Model)	123
Rudolf Dreikurs'un Sosyal Disiplin Modeli	125
Gerçeklik Terapisiyle Problem Çözme Modeli (Glasser Modeli)	128
Kounin Modeli	131
Etkili Öğretmenlik Eğitimi Modeli (Teacher Effectiveness Training (T.E.T.)	132

Etkili Disiplin Modeli (Canter Modeli)	135
Olumlu Disiplin Modeli (Jones'un Modeli).....	137
Özet	139
Etkinlik 1	140
Etkinlik 2	141
Etkinlik 3	142
Etkinlik 4	142
Kaynakça.....	143
Gerçek Yaşamda Sınıf Yönetimi	144
Tartışalım.....	145

6. BÖLÜM

SINIFTA KURALLAR GELİŞTİRME VE UYGULAMA

Sınıf Yönetimi ve Kurallar	150
Sınıf Kurallarının Oluşturulması	151
Sınıf Yönetimi ve Kurallar Geliştirme: Bilişsel Yaklaşımlar	152
Etkili Sınıf Yönetimi ve Disiplinle İlgili Kuralların Planlaması.....	152
İşleyişi Belirleme.....	152
Etkili Kurallar Oluşturma	153
Kuralların Uygulanması	155
Okula Başlama	155
Kuralların ve İşleyişlerin Öğretilmesi	156
Kurallar ve Uygulanmasını Denetleme	158
Sınıf Yönetimi ve Kurallar Geliştirme: Davranışçı Yaklaşımlar	161
Davranışın Sonuçları	163
Sınıfta İletişim ve Disiplinle İlgili Kurallar Geliştirme	164
Kurallar Oluştururken Ayırt Edici Uyarınları Kullanma	165
Özet	167
Kaynaklar.....	169
Gerçek Yaşamda Sınıf Yönetimi	170
Beyin Fırtınası.....	170

7. BÖLÜM**ÖĞRETİM KADEMELERİNE GÖRE SINIF YÖNETİMİ**

İlkokul Eğitimi ve Sınıf Yönetimi	173
İlkokul Öğrencilerinin Özellikleri	175
Fiziksel Gelişim Özellikleri	175
Bilişsel Gelişim Özellikleri	176
Sosyal-Duygusal Gelişim Özellikleri	176
İlkokullarda Sınıf Yönetimi	177
Fiziki Ortamı Yapılandırma	178
Duygusal Ortam Yaratmak	180
Kurallar ve Prosedürler Oluşturmak	182
Ders İçeriğinin Oluşturulması ve Sunumu	187
Ortaokul Eğitimi ve Sınıf Yönetimi	189
Ortaokul Öğrencilerinin Özellikleri	190
Fiziksel Gelişim Özellikleri	190
Bilişsel/Akademik Gelişim Özellikleri	190
Duygusal Gelişim Özellikleri	191
Ortaokul Sınıflarında Eğitim ve Sınıf Yönetimi	192
Güvenli Sınıf Ortamı Oluşturma	194
Tüm Öğrencilere Saygı ve Olumlu İlişkiler Geliştirme	195
Sınıf Yönetimi ve Disiplin Planı Oluşturma	196
Ders Planlama	198
Lise Eğitimi ve Sınıf Yönetimi	199
Sosyal/Duygusal Zorluklar ve Olumlu Davranış Desteği (ODD)	200
Olumlu Davranış Desteği (ODD)	201
Akademik Eksiklikler ve Akademik Başarı İçin Önleme	203
Kültürel Sorunlar ve Kültürel Olarak Duyarlı Sınıf Yönetimi	204
Özet	206
Kaynaklar	209

8. BÖLÜM

SINIFTA MOTİVASYON

Motivasyonun Tanımı.....	213
Motivasyonun Sınıflandırılması	216
Güdüleme ve Zamanlama	220
Güdüleme Yolları	220
Motivasyon Kuramları.....	222
Davranışçı Yaklaşım.....	222
İnsancıl Yaklaşım.....	223
Abraham Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Kuramı.....	224
Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi'ndeki Püf Noktalar.....	227
Bilişsel Yaklaşım	227
Başarı Güdüsü.....	228
Başarı Güdüsü ve Başarısızlık Korkusu.....	228
Neden Bulma - Yükleme Kuramı (Weiner)	229
Sosyal Öğrenme Kuramı	230
Sınıfta Motivasyon Yöntemleri	231
Öğrencilerin İlgilerini Ortaya Çıkarabilme	231
Konunun Kullanılabilirliğini Açıklama.....	231
Öğrencilerin Başarı Beklentisi Geliştirmelerine Yardımcı Olma	232
Dersi İlginç Hale Getirme	232
Öğrencilerde İstek Uyandırma	232
Ödül, Övgü ve Geribildirim Kullanma	233
Ödül Çeşitleri.....	234
Öğrencileri Övmenin Etkileri.....	234
Geri Bildirim Verme	235
Öğrenci Motivasyonunu Etkileyen Faktörler	236
Özet	238
Kaynaklar.....	240

9. BÖLÜM

SINIFTA İSTENMEYEN DAVRANIŞLARIN YÖNETİMİ

İstenmeyen Davranış Nedir?.....	246
İstenmeyen Davranışların Nedenleri.....	249
Disiplin Sorununa Neden Olan Anne-Baba Davranışları	250
Disiplin Sorununa Neden Olan Öğretmen Davranışları	251
İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Neden Olan Kaynaklar	252
Öğrenciden Kaynaklanan Nedenler	253
Okuldan Kaynaklanan Nedenler.....	253
Evden Kaynaklanan Nedenler	253
Sınıftan Kaynaklanan Nedenler	254
Öğretmenlerden Kaynaklanan Nedenler	254
İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Amacı.....	256
Dikkat Çekme İsteği	256
Güç Arayışı.....	256
İntikam Arayışı.....	256
Özgüven Eksikliği	257
Sınıfta İstenmeyen Davranışların Önlenmesi.....	258
Ek 1	263
Ek 2.....	264
Ek 3 Sınıf İçi Davranışları Kontrol Listesi.....	265
Özet	266
Kaynakça.....	268
Gerçek Yaşamda Sınıf Yönetimi	271
Beyin Fırtınası.....	271

10. BÖLÜM

SINIFTA ZAMAN YÖNETİMİ

Zaman Yönetimi	275
Zaman Yönetimi Yaklaşımları	277
Düzen Yaklaşımı.....	277
Savaşçı Yaklaşım	278
Başarı Yaklaşımı (Hedef Yaklaşımı).....	278
ABC Yaklaşımı.....	278
Teknoloji Yaklaşımı.....	279
Beceri Yaklaşımı	279

Öğrenme Öğretme Sürecinde Zaman Yönetimi	279
Öğretmenler İçin Zamanı Etkili Kullanma ve Zaman Yönetimi.....	279
Sınıf İçinde Zaman Kullanımı	279
Kapsamları Bakımından Sınıfta Zaman Çeşitleri	286
Kissadan Hisse.....	287
Etkili Zaman Yönetimi İçin Dersi Planlama.....	287
Ünitelendirilmiş Yıllık Plan	288
Ders Planı.....	289
Herbartın Basamaklarına Göre Ders Planı	290
Ders Planının Hazırlanışında “Zaman” Problemi.....	290
Etkinlikler.....	292
Sınıfta Zaman Tuzakları ve Disiplin Sorunları.....	293
Etkili Zaman Yönetimi İçin Öğretmenlere Öneriler	294
Öğrenciler İçin Zamanı Etkili Kullanma ve Zaman Yönetimi	295
Öğrenciler İçin Zamanı Etkili Kullanma.....	295
Özet	302
Kaynakça.....	305
Gerçek Yaşamda Sınıf Yönetimi	307
Beyin Fırtınası.....	307
Uygulama.....	307

11. BÖLÜM

SINIFTA ÇATIŞMA YÖNETİMİ

Giriş.....	311
Çatışma Yönetimine İlişkin Bir Hikâye	311
Bir Kavram Olarak Çatışma	313
Olumlu ve Olumsuz Yönleriyle Sınıf İçinde Yaşanan Çatışmalar	314
Çatışmaya İlişkin Kuramsal Yaklaşımlar	317
Psikodinamik Kuram	317
Gelişim Kuramları.....	318
Oyun Teorisi	319
Yükleme Kuramı	319
Alan Kuramı.....	320
Sosyal Bağlılık Teorisi (İşbirliği ve Rekabet Teorisi)	320
Çatışma Türleri.....	321

Okullarda Yaşanan Çatışmaların Nedenleri	323
Çatışma Çözme Sürecinin İlkeleri	326
Çatışma Çözme Yaklaşımları	328
Çatışmaların Çözümünde Kullanılabilecek Belli Başlı İletişim Becerileri	331
Etkin Dinleme Becerisi.....	331
Empati Becerisi.....	333
Ben İletileri Kullanabilme Becerisi	333
Özet	335
Kaynaklar.....	337

12. BÖLÜM

SINIFTA ÖĞRENME VE ÖĞRETME YÖNETİMİ

Sınıfta Öğrenme Öğretme	341
Öğrenci	341
Öğretim Programı.....	341
Öğretmen	342
Teknoloji.....	343
Sınıfta Öğrenme Öğretme Yönetiminin Temel Unsurları.....	345
Eğitim ve Öğretim Programı	345
Öğretimin Planlanması	346
Ünitelendirilmiş Yıllık Plan.....	348
İçerik (Muhteva).....	351
Öğrenme Öğretme Sürecinin Temel Aşamaları	352
Öğretim Uygulamaları.....	353
Öğrenme Yaşantıları	356
Öğrenme Öğretme İlkeleri.....	357
Öğrenme İlkeleri	357
Öğretme İlkeleri	360
Öğretim Yaklaşımları	362
Öğretim Yöntem, Teknik ve Materyalleri.....	367
Öğretim Yöntemleri	367
Öğretim Teknikleri	368
Öğretim Materyalleri	368
Öğretim Ortamı, Öğretim Zamanı ve Ders Organizasyonu	368
Öğretim Ortamı	368

Öğretim zamanı.....	369
Ders Organizasyonu/Öğrenme ve Öğretme Faaliyetlerinin Düzenlenmesi	370
Ölçme ve Değerlendirme	372
Bölüm Sonu.....	375
E-Öğrenme ve Öğretme Yönetimi	376
Özet	377
Kaynakça.....	380

13. BÖLÜM

SINIF ORTAMINDA EĞİTİM TEKNOLOJİSİNİN FONKSİYONEL KULLANIMI

Eğitim Teknolojisinin Kavramsal Boyutu	383
Görsel-İşitsel Araçların Önemi	384
Eğitim Teknolojisinin Kapsamı	385
Öğretim Teknolojisi, İletişim ve Öğrenme Arasındaki İlişkiler	386
Görsel-İşitsel Araçların Öğretim Ortamındaki İşlevleri	387
Öğretimde Kullanılan Görsel-İşitsel Araçlar	389
Görsel Araçlar	389
İşitsel Araçlar	389
Görsel-İşitsel Araçlar	389
Teknoloji Destekli Araçlar	389
Ortam Özellikleri ve Görsel-İşitsel Araç Seçimi	391
Öğretmen Tutumları, Yeterlikleri ve Görsel-İşitsel Araç Seçimi	392
Görsel-İşitsel Araçların Sınıfta Etkin Kullanımı	394
Genel Sunu Becerileri	395
Planlama	395
Uygulama	396
Gerginlik	397
Duruş	397
Ses	397
Göz İletişimi	397
Jestler ve Mizah	398
Görsel Araçlar	398
İşitsel Medya Sunu Araçları	399
Dinleme Becerilerini Geliştirme	399
Özet	400

Kaynakça.....	402
Gerçek Yaşamda Sınıf Yönetimi	403
Beyin Fırtınası.....	403
Beyin Fırtınası.....	403

14. BÖLÜM

ÖĞRENMEYE UYGUN OLUMLU BİR SINIF ORTAMI OLUŞTURMADA ÖĞRETMEN DAVRANIŞLARI

Giriş.....	409
Öğrenmeye Uygun Ortamın Temel Faktörleri.....	410
Fiziksel Değişkenler	411
Sosyo-Psikolojik Değişkenler	411
Öğrenci	413
Öğrenme-Öğretme Süreci	414
Öğretmen ve Rollerini	417
Özet	437
Kaynakça.....	438
Yazarlar Hakkında.....	441

1. BÖLÜM

SINIF YÖNETİMİNE İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR

Anahatlar

- Sınıf
- Yönetim
- Disiplin
- Sınıf yönetimi
- Sınıf yönetiminin boyutları
- Etkili sınıf yönetimi

Bu bölüm sonunda aşağıdaki kazanımları elde etmeniz beklenmektedir.

1. Sınıf kavramını hatırlar.
2. Yönetim ve okul yönetimi kavramlarını açıklar.
3. Disiplin kavramını ifade eder.
4. Kural ve rutin kavramlarını belirtir.
5. Sınıf yönetimi kavramını açıklar.
6. Sınıf yönetiminin amaçlarını ve önemini kavrar.
7. Sınıf yönetiminin boyutlarını ifade eder.
8. Sınıf yönetimi yaklaşımlarını karşılaştırır.

Bu bölümde sınıf yönetimi konusu incelenmektedir. Önce sınıf kavramının kapsamı daha sonra yönetim ve disiplin kavramları açıklanmıştır. Ardından sınıf yönetimi kavramı sınıf yönetiminin amaçları açıklanmaktadır. Sınıf yönetiminin amaç ve öneminden sonra sınıf yönetiminin boyutları açıklanmaktadır. Bölüm sonunda sınıf yönetimi yaklaşımları ele alınarak etkili sınıf yönetimi için önerilere yer verilmiştir.

Giriş

Öğretmenler, öğrenciler, aileler ve tüm eğitimciler için sınıf yönetimi her zaman güncelliğini koruyan bir kavramdır. Sınıf yönetiminin, öğrencilerin öğrenmesinde ve başarısında, öğretmenlerin başarılı ve verimli bir ders işleminde ve genel olarak bir okulun eğitim ve öğretim faaliyetlerinin niteliği vb. unsurların doğrudan ya da dolaylı bir etkileyicisi olarak oldukça önemli bir konumda olması, sınıf yönetimi kavramının önemini daha da artırmaktadır.

Sınıf araştırmaları konusundaki son 50 yıllık meta-analizi, sınıf yönetimini öğrencilerin öğrenmesini etkileyen, öğrenci yeteneğinin bile üstünde en önemli faktör olarak tespit etmiştir. Popüler inancın aksine, sınıf yönetimi sadece bazı öğretmenlere verilen bir hediye veya ayrıcalık değildir. Bazı öğretmenlerin sınıf yönetimi tekniklerine kolayca adapte olmalarına ve meslektaşlarına bunu doğuştan sahip oldukları bir yetenekmiş gibi göstermelerine karşın, sınıf yönetimi aslında bir beceridir ki bu beceri diğerleri gibi öğretilen bir beceridir ve en önemlisi bu konuda yeterliğe sahip olmak için uygulanması gereken bir beceridir (Bosch, 2006).

Temel Kavramlar

Sınıf

Türk Dil Kurumu Güncel Sözlüğünde sınıf “öğrencilerin yıllık öğrenime göre ayrıldıkları bölümlerden her biri” ve “derslik” olarak iki anlamda tanımlanmıştır. Eğitsel anlamda bakıldığında ise, sınıf, sınıf davranışında her bir katılımcının birbiriyle etkileşim içinde olduğu sosyal bir ortamdır (Min-Tak & Wai-Shing, 2008). Tıpkı bir ev gibi, sınıf da öğrencilerin ve öğretmenlerin zamanlarının önemli bir bölümünü birlikte geçirdikleri bir yaşam alanıdır. Öğretmen ve öğrenciler bir yılda yaklaşık dokuz ay, haftanın beş günü ve günde en az 5 saat vakitlerini sınıfta geçirirler. Bu bağlamda, okul ve özel olarak da sınıf ve sınıf ortamı, öğrenciler için öğrenim hayatları boyunca, öğretmenler içinse meslek yaşamları boyunca davranışlarını, tutum ve değerlerini etkileyen ya da şekillendiren kritik bir faktördür.

Sınıf, öğrencinin yaşamında ailesinden sonra gelen ikinci derecede önemli ilişkiler sistemidir. Sınıfta öğrencinin ailesinden getirdiklerinin üstüne, bir yandan yeni bir şeyle konmaya yani yeni davranışlar kazan-

Sınıf öğrencinin ailesinden sonra gelen ikinci derece önemli ilişkiler sistemidir.

dırılmaya ve çeşitli bilgiler verilmeye çalışılırken, diğer yandan getirilen yanlış davranışlar ve bilgiler varsa değiştirilmeye çalışılır. Öğrencinin, bir taraftan kültürlenme yoluyla toplumsallaşması sağlanırken, diğer taraftan kendi gizil güçlerini ortaya çıkarıp, geliştirmesine ortam ve fırsat tanınarak, kendisi olmasına, yani birey olmasına yardımcı olunur. Bu manada, sınıf ortamında öğrencilerin hem toplumsallaşma hem de bireyselleşme süreçleri bir arada gerçekleşmektedir (Demirtaş, 2007).

Sınıf ortamı, öğrenme-öğretme etkinliklerinin gerçekleştiği, öğrencilerin etkileşim içinde olduğu, kendine özgü bir havası ve iklimi olan sosyal bir çevredir (Çalık, 2009). Başka bir deyişle, sınıf ortamı; sınıfı meydana getiren fiziki düzenlemeler, psikolojik durumlar ve öğrencilerin duyuş ve değerlendirmelerini etkileyen sosyal ve kültürel unsurların etkileşiminin bir ürünüdür, denebilir. Bu ortam, sınıfta bulunan kişilerin yaşadığı, bu ortamda yer alan herkesin davranışlarını etkileyen değer ve normlar olarak düşünülebilecek özelliklerin tamamıdır. Bir benzerlik kurmak gerekirse, “bir insan için kişilik ne ise, sınıf için de ortam odur” denebilir (Özden, 2007).

Sınıf ortamı ve sınıf ortamını etkileyen çeşitli etkenler sınıf yönetiminin verimli ve istenen biçimde gerçekleştirilmesinde önemli rol oynamaktadır. Sınıf ortamı basit bir bakış açısıyla, sadece öğretmen ve öğrencilerin ders işledikleri bir yer olarak düşünülebilir. Ancak, sınıf ortamı öğretmenlerin ve öğrencilerin yıllar boyunca pek çok şey paylaştıkları, olumlu ve olumsuz çeşitli olayların meydana geldiği, öğrencilerin bireysel, sosyal, duygusal ve eğitsel yönden çok sayıda bilgi, beceri, tutum ve davranışı kazandıkları; bir anlamda toplumun ve ülkenin gelişmesini, kalkınmasının çekirdeğini oluşturan, toplumsal bir mekândır denebilir (Özdemir, 2011).

Genel olarak bakıldığında okullar, özelde bakıldığında ise sınıflar dinamik ortamlardır. Sınıf, öğretimin gerçekleştiği en çekirdek merkezdir ve sınıf ortamını oluşturan bir takım öğeler vardır. Bunlar; “fiziksel çevre (sınıf planını tasarlama, öğrencilerin oturma düzenlerini ayarlama, kullanılacak araç-gereçleri hazırlama vs.), duyuşsal çevre (öğretmenin tutumu, beklentileri vs.), öğretmen-öğrenci ilişkileri” bunlar arasında sayılabilir (Çakmak, 2003). Sonuç olarak, sınıf birbirinden farklı değişkenlerin veya öğelerin oluşturduğu dinamik bir öğrenme ortamıdır. Sınıf dinamiklerinin bazıları Ayers (1998, Akt. Çakmak, 2011) tarafından aşağıdaki gibi sınıflandırılmıştır:

Sınıf ortamı fiziki düzenlemeler psikolojik durumlar öğrencilerin duyuşsal özellikleri ve sosyal kültürel etkileşimlerin bir araya gelmesidir.

- Öğretmenin disiplin planı
- Oturma düzeni
- Öğrencilerin tutum ve beklentileri
- Öğrencilerin nitelikleri
- Öğretmenlerin tutum ve beklentileri
- Ailenin okul ve sınıf etkinliklerine katılımı

Araştırmalar, öğrenci başarısının sınıftaki öğrenme ortamından oldukça etkilendiğini göstermiştir. Bugün, öğrenmenin kazanılmasında bilginin tek yönlü biçimde aktarılmasının yeterli olmadığı, öğrenmenin eski bilgilerin üstüne yeni bilgilerin eklenmesiyle gerçekleşmediği bilinmektedir. Öğrenme sürecinde her öğrenci kendi sürecini yaşamakta, öğrenciler öğretmenden olduğu kadar, birbirlerinden de etkilenmektedir. Sınıfın atmosferi öğrenmemizi, eğitime, okula ve hayata yönelik bakışımızı şekillendirebilmektedir. Bu süreçte, bir öğrenciyi içinde bulunduğu ortamdan soyutlamak olası değildir. Öğrenme süreci sınıftaki havadan etkilendiği için öğrencilerin sınıftaki olumsuz havaya rağmen, nitelikli bir öğrenme süreci yaşaması imkânsız hale gelmektedir (Özden, 2007).

Sınıf ortamı içinde, öğretmen ve öğrenciler belli bir amaç ve program çerçevesinde sınıftaki yaşama katılırlar. Fakat, öğrencilerin geçirmesi gereken yaşantıların ve kazanması öngörülen davranışların gerçekleştirilmesinden öncelikli olarak öğretmen sorumludur. Bir başka ifadeyle, sınıfta öğrenme ortamının ve yaşantılarının düzenlenmesi ve yönetilmesi öğretmenin sorumluluğu kapsamındadır (Aydın, 2008). Bu durumda, öğretmenin düzenli bir sınıf ortamı oluşturmak ve etkili bir sınıf yönetimi gerçekleştirmek için sınıf içinde yerine getirmesi gereken görev ve sorumluluklar ön plana çıkmaktadır. Öğretmenin gerek pedagojik veya mesleki yeterlikleri gerekse de ortaya koyacağı kişisel özellikleri, hem sınıf yönetimi uygulamalarını etkilemekte hem de öğrencilerle sağlıklı iletişim kurma ve onlara rol model olma konusunda etkili olmaktadır.

Bununla birlikte, öğretmenin tutumu, davranışları, değer yargıları, duygusal durumu, program ve yöntem bilgisi, kullandığı öğretim stratejileri, uzmanlık alanı bilgisi, mesleğe yönelik ilgi ve sevgisi, mesleki deneyimi, rehberlik ve liderlik özelliği, disiplin ve otorite anlayışı, öğretim stili, aldığı hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimi nitelikli öğretmen-

lik yapmasında ve etkili bir sınıf yönetimi gerçekleştirmesinde oldukça önemlidir (Demirel, 2004; Akar, 2007; Taş, 2007, Akt. Özdemir, 2011).

Sınıf ortamının bir diğer önemli ögesi öğrencidir. Öğrencilerin sahip oldukları bir takım özellikler veya sergiledikleri davranışlar sınıf ortamının niteliğini ve sınıf yönetiminin etkililiğini belirleyebilmektedir. Günümüzde birey ve toplum yaşamında gerçekleşen hızlı değişimler, teknolojik alandaki ortaya çıkan yenilik ve gelişmeler her geçen gün okul ve sınıf ortamlarını ve öğretmenleri çeşitli zorluklarla ve problemlerle karşı karşıya getirmektedir. Bu bağlamda, özellikle öğrenci sayısının çok fazla olduğu, öğrencilerin akademik niteliklerinin, beklenti ve hedeflerinin düşük olduğu ve bulunduğu çevre veya muhit bakımından problemlili olduğu okul ve sınıflardaki öğretmenlerin işi oldukça zordur. Bunun için öğretmenin öğrencilerin bir takım özelliklerini bilmesi gerekir. Özdemir'in (2011) vurguladığı gibi, "öğrencilerin yaşı, cinsiyeti, zekası, ilgi ve ihtiyaçları, beklentileri, tutumları, değerleri, motivasyonları, öğrenme stilleri, sahip oldukları bilişsel ve psiko-motor becerileri, yetenekleri, sosyo-ekonomik düzeyleri, yaşam biçimleri, inançları, yaşadıkları çevre vb. özelliklerin bilinmesi düzenli sınıf ortamı ve sınıf yönetimi oluşturmak bakımından kritik öneme sahiptir.

Yönetim

Yönetim kavramı; "global düzeyde bir ülkenin huzuru, barışı, gelişmesi ve kalkınması için, bir kurumun, işletmenin veya örgütün amaçlarına ulaşabilmesi için ya da bir toplumun veya topluluğun birlik ve düzeninin sağlanması bakımından" çok kritik bir yere ve öneme sahiptir.

TDK Sözlüğünde yönetim sözcüğü "*yönetme işi, çekip çevirme, idare*" şeklinde ifade edilmiştir (TDK, t.y). Yönetim bilimindeki anlamı ise "ortak bir amacın gerçekleştirilmesi için eldeki insan ve madde kaynağının etkili biçimde kullanılmasıdır. İnsan ve madde kaynağı aracılığı ile belli bir amacın gerçekleştirilmesi eylemidir (Aydın, 1994, Akt. Demirtaş, 2007). Yönetim öğretme rolünün, akademik ve toplumsal amaçların gerçekleştirilmesini sağlamak için uygun koşulların ve ortamın düzenlenmesi-oluşturulması üzerine odaklanır (Karip, 2007). Sınıf açısından düşünüldüğünde yönetim, sınıfta yer alan insan kaynağı olan öğrenciler ile madde kaynağı olan tüm materyaller, araç-gereçler, fiziki unsurların sınıfın amaçlarını gerçekleştirme yönünde harekete geçirilmesi şeklinde anlam bulur (Demirtaş, 2007).